

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemanja ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto . . . . . f. 4.—
Pol leta . . . . . „ 2.—
Četrť leta . . . . . „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrť leta . . . . . „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldev v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Pri oznanilih se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje črke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Contrada della croce 233, poleg preture, kder se nahaja tudi upravnništvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Našim dijakom.

Sladke so šolske počitnice zares, toda duševno zbužen človek ne more 2 mesca popolnoma počivati, pravi slovenski dijak pa tudi ne sme, kajti majka Slava kliče vedno k neprestanemu delovanju, in naš narod najnu potrebuje hitrega poduka. Djakom, ki so zdaj doma med narodom, lepa je prilika, prav veliko in sebi primerno koristiti narodu.

Vsak naj večkrat v tednu ali saj v nedeljo popoldne povabi in okoli sebe zbere, kolikor mu je mogoče dobiti v vasi pridnih poslušalcev: fantje, ženske in može, potem naj jim na glas in počasi bere kak ljudstvo podučljiv sestavek iz katerega koli časopisa ali knjige.

Na to je treba pojasniti sestavek, da ga vsak poslušavec dobro razume, in končno naj začne razprava, ali je, kar se je slišalo, dobro, resnično, koristno sploh opravičeno ali ne. Po takem načinu more vsak omikanec narodu neizmerno koristiti, zlasti tistim ljudem, ki ne znajo brati.

Da se pa tako delovanje ne pretrga po dveh mescih, mora se skrbeti za naslednike, in v ta namen naj vsak v branjo dobro izuri dve ali tri osebe, ki znajo že čitati, da bodo potem skozi celo leto v prostih urah prav tako nadeleževali širiti znanje in bistriti narodu um. Na delo tedaj, saj bo to Vam zanimivo delo: omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

V tem zmislu Vam želi „Soča“ veselih počitnic.

Politično društvo „Soča.“

Zapiski običnega zbora dne 24. avgusta 1872.

(Nadaljevanje.)

Dr. Lavrič se nekoliko razjasnuje pomen in obsežek čitane peticije, in ko konča naznanja predsednik g. Doljak, da je odprta diskusija.

Prvi dobi besedo gosp. Oblak, doktorand prava; on pravi da ses peticijo, katero je ravno-

kar odberov poročevalec prečital, poprejšno ministerstvo hvali in sedajno graja; prav je sicer, da spoštujemo od cesarja potrjeno in ustavljeno vlado; a da bi se mi s peticijo obrnili do nam nasprotne vlade, od katere ne moremo pričakovati nje pravičnega rešila, nij prav dosledno in tudi primereno ne. Da bi se temu v okom prišlo, bi se morala spremeniti peticija v resolucijo. Ker pa je želeli, da vlada pozna težnje našega društva in ljudstva, obžaluje govornik, da je prazna miza g. vladnega komisarja. Komisar sam naj vidi in se prepriča in vladni poročila, kako narod in društvo misli, to je vladna dolžnost, in njemu bi se morala izročiti resolucija, da o njej poroča ministerstvu, ker le na tak način bi bilo morda kaj uspeha.

Gosp. Ernest Klavžar nij sicer proti vprašanju, ali ima društvo izraziti svoje želje in težnje v obliki peticije, ali resolucije; on bi bil še celo za zadnjo, ker se v nasvetovani peticiji sedajno ministerstvo posredno graja in toži, da je nepravilno, in ker je dostojniši od sovražnika pravice tirjati, kakor pa prositi; ampak čudi se, kako more jurist izreči, da je vlada dolžna poslati komisarja k zborom našega društva, in da brez nazočnosti komisarja naši sklepi nijnajo pravega uspeha. Vlada ima po postavi pravico poslati komisarja k zborom, ne pa dolžnosti; društvo pa si je postavilo za geslo brambo narodnih pravic in glavni namen mu je, da širi med ljudstvom narodno zavest; glavni uspeh išče tedaj pri ljudstvu, pa ne pri našim željam nasprotne ministerstva. Po nazorih predgovornika bi morala biti nepogojna nazočnost vladnega zastopnika, če hočejo biti sklepi uspešni in če se hoče, da jih vlada pozve; to je napeno; zakaj pa so časniki? resolucije pridejo po teli do vlade in tudi do naroda.

G. preds. Doljak se udeleži debate in pravi, da peticija ne hvali in ne graja ministerstva; hvali prav objektivno, kar je dobrega, in graja, kar je napenega; pravico v obraz povedati, nij razžalljivo. Mi se tukaj ne zbiramo zaradi vladnega komisarja, ampak zaradi tega, da se posvetujemo in sklepamo o tem, kar je narodu hasljivo in koristno.

G. Oblak, ki jemlje predsednikov govor le kot pojasnilo, priznava, da je glavni namen društva ljudstvo izobraževati in zbujati k napredku, a da je potrebno, da ministerstvo kakoršne koli barve izve direktno po samem svojem zastopniku, kako ljudstvo misli.

G. Dolence govori za peticijo, pa meni, da je treba zaradi doslednosti v tirjavah v peticiji omeniti tudi zedinjene Slovenije in sicer tako, da bo iz teksta razvidljiva nestalnost sedajnih teritorialnih razmer in stavi predlog, da se v petiti sprejme pasus; te postavbe želimo začasno, dokler ne dobimo Slovenije, potem naj se, če je potreba, razmoram potrebno prenarade.

G. Oblak preidšik specialnemu nasprotuje volitvi z listki, češ da naš narod nij še toliko izobražen, da ne bi se dal slepariti, posebno, ker jih še prav malo pisati zna, in ker so naš narod nemore meriti z Angložkem v nobenem obziru; vjema se pa s tem, da se zniža cenzus na 5 gold. davka in želi, da se vzame trgovskim zbornicam volilna pravica ter tudi volilne predpravice mest nekoliko skrajšajo. Gledé na vse to stavi predlog, da se v peticiji izrečno zahteva: 1. naj se odpravi volilna pravica trgovskih zbornic, ter naj se volilci trgovskega reda pridenejo volilnem okrajem njihovega stanovanja; 2. naj se v maksimi (glavno) na to dela, da se zniža število mestnih poslancev.

G. Dolence se čudi, da predgovornik kaj takega predlaga, kar je v po odboru nasvetovani peticiji uže izraženo. Če se za princip postavi, da je volilec, kdor plačuje 5 gld. davka, velja tudi to za mestjane in za deželane, ker vsaka postava mora biti pravična. Sporočilo manjšine v lanskem dež. zboru, na katero se naslanja današnja peticija, zahteva pariteto gledé števila poslancev in s tem je popolnoma zavarovana naša narodnost.

G. Klavžar podpira predlog g. Oblaka, da se vzame trgovski zbornici pravica voliti poslance v deželni zbor in da se to v peticiji izrečno tirja.

Ker se ne oglasi več noben govornik, prosi poročevalec, g. dr. Lavrič za končno besedo.

Odgovarja gg. Oblaku in Klavžarju, da je vae to, kar ona zahtevata gledé trgovske zbornice uže

LISTEK.

Pisateljci ženske ljubezni.

Spisal

Obiazarič.

(Konec.)

Potem ko ste mi dovolili, da sem svoji odkritosrčnosti svojima prijateljema morebiti katero krivico naredil samo, da se Vam prikupim, prideva k govoru o Vaših čutih. Oprostite me, če pri tem bom ne mogel v taki besedi z Vami govoriti, kakor bi želel. Pa začniva!

Ljubezen je občutek. Kdor ima srce, vsak bo čutil kaj enacega, samo stvar, katero ljubimo, ni zmiraj tista. Zdaj ljubimo Bogá, zdaj domovino, zdaj stariše, zdaj prijatelje, zdaj... kako porečem? Deklica ljubi ljubimca, mladenec ljubi pa ljubico. Tako vidite, cenjena moja ptičica, od kod pride, da imamo toliko imen za ljubezen. Čut ljubezni pa je zmiraj eden, in je menda vroče hrepenenje po čemu. Kadar se temu hrepenjenju ustreže, tedaj je najprvo srce zadovoljeno, je toraj zadovoljen, kdor ljubi, in od te strani Vam ne morem priznati, da je ljubezen nesebična. Ta sebičnost ljubezni, se pa najbolj spoznava v tem, da ljubeči hoče izključljivo sam posedovati ljubljeno osebo, drugače se ljubezni

pridruži ljubo sumnost (Eifersucht, gelosia.) „Tihno se ukrade ljubezen v srce,“ hrepenenje rase, slednjé se začnejo staviti ovire. Brezobzirno jih odstranjuje ljubeči; konečno se mu zdi, da je dosegel svoj cilj. Ali gorje! Zdaj vidi, da je odvrnjen. Fantazija, ki mu je prej slikala, da je ljubljen, ga je egoljubala. In kaj zdaj počne? Ljubeči véasih postane celo nevsmiljen, muči ljubljeno osebo in, — naj ne ovajam ljubezni, ker zgodbe umorov govorjo jasno, kaj zamore nasledke nesrečne ljubezni biti. Skoraj je imel prav, kdor je ljubosumnost tako značil: Eifersucht ist eine Leidenschaft, die mit Eifer sucht, was Leiden schafft. (Ljubezen je strast, ki strastno išče, kar napravi bolesti).

Če boste kdaj srečna mati otrok, boste opaževali enako prikazen tudi pri njih. Odstavljeno dete je navadno ljubimec materinega srca; ko ga izpodrine nov brat ali sestra iz materinega naročja, se nekako čudno vede, in je žalostno! Soprug kadar obrne mlada mu ženka svojo skrb in ljubezen do novorojenčka, večkrat toži, da se je ohladila ljubezen njegove žene. Kaj je tega krivo? Velika sebičnost ljubezni, kaj ne?

Jaz poznam dalje osebe, ki so se gorko ljubile, in katere je sklenil zakon. Menda ste tudi vi, rahločutna gospodičina, opaževali kdaj ktero mlado ženo, ki že več spomladi nosi zakonski prstan. Jaz poznam nekoliko takih. Nekdaj so ponosno na plesiščih vladale nad moškimi srci. Marsiktero srce so obsevali mehki in ljuti žarki njihovih pogledov; pa Amor je stal skrit v šopeku

(bouquetu), ki ga je preširnemu dekliču položil mladenec pred mogo, in iz njega je ranil se svojimi puščicami njeno srce. Zaljubila se je. Kaj je bil konec? Omožila se je bogata gospodičina, zvezala se z ljubljnim mladenčcem, ki je potem zapravil med prijatelji in prijateljicami svoje in njeno veliko premoženje. A zdaj? Se vedno ga ljubi s prejšno ljubezijo-nevredneža. Kaj, ali je res, če trdite, da se ljubezen do nevredneža spremeni v zaničevanje? Jaz mislim, da ne zamiraj.

Nočem Vam ugovarjati dalje, da mi ne boste hudi. Tudi se z Vami strinjam, kar ste rekli ob občutkih, ki pri moških niso nič manj vroče, popolni, vzvišeni, ko pri ženskah. Da, tudi trdejši srce moža se topi v ljubezni, tudi on ne vé, kako je to, da se mu je vrnilo nekaj v prsa, kar mu neskončno greni in ob cnemsladi življenje. Nesrečnega se čuti brez voje bolesti. „Sem dolgo upal in se bal, slovo sem upu, strahu dal; srce je prazno, srečno ni, nazaj si up in strah želi,“ tako piše naš Prešerin, ki je bil bolj srečen v svoji ljubezni proti Juliji, ko potem, ko je že ljubezni slovo dal. Pa kaj bi k Vam govoril dalja občutih moške ljubezni, vodo bi v morje nosil, ker vem, da ste že brali Preširnové pesmi, v katerih tako mnilo, tako elegantno popeva svojo ljubezen proti ljubljni „trdosrčni“ Juliji. Saj ste Slovenka, vem toraj, da radi berete pesmi, ki hvalo pojejo lepoti slovenske deklice; ne velja Vam toraj tožba Preširnova, ki reče Juliji v svojih pesmih: „Bile so v strahu, da boš Ti, da zale Slovenke nemáko

v poročila manjšine, na katero se naslanja peti-
cija, in v peticiji sami še enkrat prav jasno za-
tevano; nasprotuje resolucije in se poteza za pe-
ticijo, ker na peticijo bo moralo ministerstvo vsaj
odgovoriti; narodnostna postava pa ji tako važ-
na, praktična in potrebna posebno za Goriško,
da mora tudi centralistično ministerstvo to priz-
navati; ravno tako so našo prošnje glede novega
volilnika izraz hrepenjenja po večji svobodi, s ka-
tero se centralisti zmerom ponasajo, mi dajamo
s peticijo ministertvu priliko, da pokaže, ali je
v resnici svobodoljubno. Naš narod, pravi nadal-
je govornik, je zadosti zrel za volitev z listki,
saj zna ogromna večina pisati in vsako leto se
narašča število pisanja zmožnih. Na Angležem
je ljudstvo 40 let taborovalo za enako volilno
postavo; še le lansko leto jo je dobilo. V An-
gliji tudi nij bilo ljudstvo pred 40 leti na taki
stopnji, kot danes; strajnost Angležev pa nam
mora služiti v izgled, taborujmo, prosimo, zahte-
vajmo, s tem se bode narod učil, navdušil se za
svobodo in s časom tudi dosegel, česar potrebuje
in želi. Volitev z listki pa bode odstranila vsako
uplivanje na uradnike, kateri bodo potem volili
po svojem prepričanju. Naposled odvrča Dolen-
čev predlog s tem, da mednarodnostna postava
bode tudi potem potrebna, če se kodaj zedinimo
vsi Slovenci, ker v Sloveniji bode gotovo prebi-
valo nekoliko Nemcev in Italijanov, katerim ho-
čemo povsod pravični biti. Če tako postavo uže
zdaj zahtevamo, ne prejudiciramo s tem Slove-
nije, dobra postava bode tudi Sloveniji koristila,
za popravke ali preuredbe postave je zmerom
čas, postava se po okolnostih preurejuje.

Po končani debati naznani g. predsednik, da
se bode glasovalo, če se ima poslati peticija po
odboru predložena ministertvu. Odborov pred-
log je sprejet z veliko večino.

Predloga o dodatkih gg. Oblaka in Dolenc
padata pri glasovanju.

Na to pride predsednik k 29. točki dnevnega
reda: Peticija, da se dožene uravnava novih zem-
ljišnih knjig, in vabi poročevalca odborovega, g.
Klavžarja, da sporočuje o tej točki.

G. Klavžar povdarja na kratko važnost in
korist dobro vredjenih zemljišnih knjig, katerih
na Goriškem tako živo pogrešamo. Po dobro
vredjenih knjigah bode posestva rastla v vrednosti
in naši poljedelci dobó lažje in ceneje potreb-
nega kapitala za zboljšanje in pomnoženje svojih
kmetij, kar bode posebno pri pridnih kmetovalcih
blagostanje pomnožilo.

Gledé na to nasvetuje v imenu odbora sle-
dečo peticijo do deželnega odbora:

(Dalje prih.)

Dopisi.

Od beneške meje za Kobaričom 30 avg. -i- [Izv.
dop.] (kam bolj kaže postaviti prvega učitelja v
Kotu: ali v Breginj ali v Sedlo?) Sl. c. kr. okraj.
šolsk. svetovalstvo je dne 24 jul. t. l. št. 224 v
drugo razpisalo do 10 sept. učiteljsko službo v
Breginju z letno plačo 300 fl. Ali se je uže kdo
oglasil za to službo ali se še le bo, to mi ni znano.
Ker torej za to službo niše nihče dekretiran, je
tembolj še o pravem času vprašanje, ktero stavim
posebno strokovnjakom v šolstvu: kam bolj kaže
postaviti prvega učitelja, ali v Breginj ali v Sed-

govorit' umetne, jih bote, ker z Parnasa so očete
dežele, morebiti zaničvale."

Pustiva iz misli slovenskega Petrarka (Petrar-
ca), kojega Julija je lahko enakoročno Lauri po-
dala roko, ko sta se srečali na unem svetu. Pre-
diva na to, kar ljubeči vendar enkrat doseči ze-
le: preidiva na zakon.

Ta je star, če se smem poslužiti Vaših be-
sed, kakor človeški rod. Dva mlada človeka, mla-
deneč in deklica, imata napraviti lastno družino.
Dokler ju je vezala le ljubezen, bilo je zadosti,
da sta imela dve nepokvarjeni srci in spoštovanje
drug do drugoga. A v prihodnje? Na koliko je
treba gledati pri tej stopinji! Slepa ljubezen in
vroča domišljija (fantazija) slikata zaljubljenima
raj na tej zemlji: vsak zijajoči propad je le krat-
kočasna sprememba, vsaka koliba jima je dostoj-
no stanovanje; tako slika Schiller zaljubljenega
mladenca pri potoku, ki pravi: V najmanjši koli-
bi je dovolj prostera paru, ki se srečno ljubi.
(Raum ist in der kleinsten Hütte für ein glücklich
liebend Paar.) Zato je prav imel stvarnik, da
je postavil razum, ki naj čuva nad človeškimi ču-
ti; kjer razuma ni dovolj, je dobro, da mu sta-
riši pridejo na pomoč. Ne ugovarjajte mi, zaljubl-
jena deklica, da sem trdosrčen, okruten do lju-
bečih, ker jaz prav nič nisem za to, da stariši
svojevotjno, neusmiljeno in brezobzirno ovire de-
lajo ljubezni svojih otrok, ki ni po njih volji.

lo? Da se to vprašanje bode moglo temeljito
rešiti, je treba najprej krajne in druge razmere
Breginjske in Seljske občine poznati. Breginj leži
na severozahodni strani Seljske vasi, šteje 120
hiš, ki so vse skupej, in 635 stanovalcev. Od Bre-
ginja do Sedla znaša daljava pičle pol ure ali pa
še ne toliko. V Breginju je po novejši štetvi 111
otrok za vsakdanje in nedeljsko šolo. V Sedlu
šteje 55 hiš in 353 stanovalcev, med kterimi je
otrok za vsakdanje šolo 47 in za nedeljsko 12,
skupej 59.— K Seljski občini spadajo še tri vasi
Homec, Stanovišče in Podbela. Homec je od Selj-
ske vasi oddaljen $\frac{1}{2}$ ure steje 9 hiš, 66 stano-
valcev, otrok za vsaki šolo 12, za ned. 4, skupej
16. Stanovišče so oddaljene od Sedla pičle pol
ure imajo 34 hiš, stanov. 219, otrok za vsaki šolo
26, in za ned. 9, skupej 35. Vas Podbela je od
Sedla oddaljena dobre pol ure, šteje 43 hiš, sta-
nov. 288, otrok za vsaki šolo 40, za ned. 13,
skupej 53. Tako bi bilo vseh otrok šoli podverže-
nih v Seljski občini 163. Omeniti moram še kraj-
ne razmere med Breginjem in drugimi tremi vasi
Seljske občine. Homec je oddaljen od Breginja
okoli 36 minut, Stanovišče okoli 45 min., Podbela
pa dobro uro. Ako vzamemo zdaj vse otroke, ki
bi morali vsled novih šolskih postav v šolo hoditi
v obeh občinah, Breginjski in Seljski, tako jih
je 274 (lepo stevilo!), v Seljski jih je 52 več, ka-
kor v Breginjski. Kako in kdaj se bodo pri nas
šolski okrogli definitivno napravili, ne vem, neko-
liko počasi pa že gre ta reč.

Vprašanje nastane zdaj, ali bi bilo mogoče iz
obeh občin en sam šolski okrog napraviti, in kje
bi bilo središče tega okroga? Če se onkrat pre-
gledamo lego vseh vasi obeh občin, homo raz-
videli, da je edino vas Sedlo središče, v ktero bi
imeli samo Podbeljski otroci obilno pol ure hoje,
iz vseh družih vasi, tudi iz Breginja, samo pičle
pol ure (iz Homeca le $\frac{1}{2}$ ure). Ko bi hotli Breginj
za središče vzeti, tako bi se v taokrog ne moglo
urediti ne Podbele in tudi ne Stanovišče. §. 59
nove šol. postave velevala, da je potreba napraviti
šolo povsod, ker biva eno uro naokoli po petlet-
nem poprečnem računu čez 40 otrok, ki morajo
čez pol milje hoditi v šolo.

Vsled tega §, kakor ga sploh razlagajo, spa-
dajo vsi otroci, ki nimajo do šole svojega sre-
dišča čez pol milje, v jeden šolski okrog. V
Seljsko šolo, kot središče, bi toraj moralo hoditi
274 otrok, torej po §. 11 za 4 učitelje.

Tako bi postalo Sedlo čez dan in noč cela
univerziteteta. Kje bi bilo pa šolsko poslopje za tako
univerzo in stanovanje za 4 učitelje? Pa saj za
sedaj nameravajo nastaniti še le enega učitelja in
sicer v Breginji. Če se to zgodi, spadejo e o
ipso Sedlo in Homec v Breginjski šolski okrog,
ki bi imel brez Podbele in Stanovišče še vendar 185
obligatnih učencev, torej še vedno za 3 učitelje.
Ali tudi v Breginji bi se težko našlo potrebno
šolsko poslopje za toliko učencev. Dotične šolske
oblastniše so, kolikor sem slišal, sicer sklenile no-
vo šolsko poslopje postaviti, pa da tega še niso
določile, kje da se ima to poslopje zidati ali v
Breginji, ali v Sedli ali kje drugod.

Moja privatna, pohlevna misel v tej zadevi
je ta: Če mislijo napraviti iz obeh občin en sam
šolski okrog, bi moralo biti šolsko poslopje v
Sedli, drugod bi menda ne moglo biti; če na-
pravijo pa dva šol. okroga, tako bode edno v
Breginji edno pa v Sedli. Določiti pa ali bode

Ja družina! Srečen pač mora biti, kdor
zamore vsakdajne težave pozabiti v krogu družine,
komur ljubeznjivost in jasen obraz soproge odže-
ne iz čela megle skrbi, komur pritečejo nasproti
otroci zdravih lic in mu objemajo kolena! Pa
kolikokrat se to godi, posebno v tako imenova-
nih boljših krogih! Gospodičina, ki je postala
gospa devarnega gospoda, kolikokrat ona misli
na drugo, ko na svilnate obleke pa na ogledalo?
Možu se dobrika le, kadar potrebuje denarja za
svoj lišp, za otroke že skrbé dojivka (baja), pe-
sterna, učitelji in učiteljce, redkokrat jih vidi,
malo jih ljubi; možu ki bi s trudom svojih možgan
lahk, spraviš za otroke lepo premoženje, deva
marsiktera gospa v nič vse zaslužbe porabi za svoj
lišp interes svoje dote in včasih tudi doto samo.
Mož s tem gotovo ni zadovoljen, gospa to vidi, a
ona, ki je bila prej ljubeča deklica, mu noče pod-
rediti svojih misli, noče iz njegovih ust preje-
mati pametnih svetov in prošenj kot merilo svo-
ga življenja. Te in enake misli, gospodičina, in ta
strah so krive, da marsiktera zaljubljenega deklica
se solznimi očmi še enkrat pregleduje zaljublje-
ne pisma nezvestega mladenca, ki je pred altar-
jem drugi obljubil zakonsko zveslobo...

Tudi pri enakih mislih nočem dalje z Vami
ostati, blagočutna deklica, če tudi več mislim,
kakor sem izrekel, in ker nočem povrniti lepe-
mu spolu, kar ste Vi nekoliko preojstro mladenčem

iz teh dveh občin jeden šolski okrog, in kje se
bo šolsko poslopje zidalo, ali pa bode vsaka ob-
čina za se en šolski okrog, bi se po mojem mne-
nju kazalo potrebno, preden se učitelj v Breginj
dekretira, ako se to ne zgodi bodo pozneje gledé
zidanja take zmešnjave in nasprotovanja med o-
bema občinama nastale, da jih bode strašno
težko premagati. Povod k tej opazki so mi dale
besede, ktere sem v razpisu učit. službe za Bre-
ginj bral.

Razpis pravi: „Ako bi se novo šolsko po-
slopje, namesto v Breginji zidalo v Sedlu, in bi
občina Breginj v šolskih zadevah pod Sedlo spa-
dalo, moral bi učitelj ali podučitelj imenovan za
Breginj potem šolo v Sedlu prevzeti.“

Iz tega se posnema, da se za enkrat name-
rava le jedno šolsko poslopje zidati in da dotične
oblastniše se bolj nagibajo, da se to poslopje v
Breginji zida kakor v Sedli, torej bi morala pot-
em občina, kolikor to gre, po postavi v šolskih
zadevah spadati pod Breginj. Kam pa potem s
Podbela in Stanovišči? Vendar pa do sedaj ob-
čina in kraj za novo šolsko poslopje še niata do-
ločena.

Nočem tukaj raspravljati, ali kaže gledé teh
dveh sosednih občin strogo držati se mertve čer-
ke postave, ali kaže bolj, da ima vsaka občina
svoje šolsko poslopje in svojega učitelja; prepu-
stim to sl. c. k. okr. svetovalstvu in strokovnja-
kom v šolskih stvareh v premislek.

Naj mi bode dovoljeno pozornost sl. č. kr.
svetovalstva samo na naslednjo opazko obrniti.
Denimo, da pride letos učitelj v Breginj (razlogi
mi niso znani, vsled kterih ima Breginj prednost
pred Sedlom), in da bi se hotlo tamkaj šolsko
poslopje, zidati in če se bo zidalo tudi za Seljsko
občino, ali se bo moglo Seljske občinarje z lepo
za zidanje pridobiti? Jaz menim, da so jih še s
hudo težko bode moglo k temu prignati. Če pa
obrnemo list, kaže pa še slabše. Ko bi se poz-
neje, ko bi za učitelj v Breginji nastanjen bil,
hotlo novo šolsko poslopje v Sedli zidati (kar ni
nemogoče), in bi Breginj v šolskih zadevah pod
Sedlo spadal, kaj, ali bi Breginjci mari tako meni
nič, tebi nič dali iz rok svojega učitelja in or-
ganista, potem ko bodo že mari spoznali, kolika
dobra da je za občino dober učitelj in bodo
tako radovoljno šli Seljanom pomagat zidati, šol-
sko poslopje s tužnim prepričanjem, da pripomo-
rojo Seljski občini k tisti dobroti, ktero boje sa-
mi zgubili, potem ko so jo nekoliko časa vzivali?
Lakko bi stavil 100 zoper 1, da bi se Breginjci
z lepo ne vdali, in kdo bi jim mogel to za zlo
vzeti?

Jaz se bojim, da bodo pozneje nastale ho-
matije in razpertije med sosednima občinama, naj
pride že zdaj prvi učitelj v Breginj ali v Sedlo,
posebno pa, ko bi se hotlo iz obeh občin en sam
šolski okrog napraviti z enim samim šolskim po-
slopjem. Dekler se torej ne določí definitivno to,
bi skoraj bolj kazalo v Breginj namenjenega učitelja
začasno poslati v Loge.

Iz Stanjeja 26. avg. [Izv. dop.] Naj zve slo-
venski svet, kako čudno se skrbi za šolske reči
na Krasu. Kakor je že bralcem Sočinim znano,
razpisane so nove učiteljske službe na Krasu.
Posrečilo se je mnogim veliko manjšim občinam
od naše, da jim je okrajni šolski svet sedanski

v obraz rekli. Tudi se nočem izpostaviti nevar-
nosti, da bi vrhl in morebiti z Vami ktera dru-
ga gospodičina na me ali morebiti celo na vse
moške pušico, češ, da ne zagovarjam ljubezni
ampak denar, da sedajni možje ne snubijo deklet,
ampak le doto. Kolikor sem jaz imel priliko ali-
šati o tej zadevi, ni bila tožba, da se na svetu
nabaja malo denarnih deklet, ampak raji da
se mlade žene več pečajo pri romanih, pri gla-
siviru, v družbi, ko v družini. Ne mislite
da želimo, naj, bi postale gospodičine, kadar se
zvežejo v vakomu, služabkinje svojih mož. Tako
zahtevanje bi bilo noljubeznjivo, ostudno pa med
materjo in med dojivko (bajo) med ljubeznjivo
pazljivostjo soproge iz med plačano skrbjo
hišine je velik razloček. In kaj še le poteun,
če pridere v družino ljuti Prepir, in s kosteni-
mi prsti kali sladki mir med zaročenina?...

Pa končajva! Velikokrat strašijo človeka
hude prikazni, a ko se zbudi iz tužnih sanj, ga
tolazi sladka zavest, da ni vse tako, kakor mu
je slikal hudodbní demon. Krepost iz sveta ni
izginila. Med noškimi in ženskimi je mnogo bla-
gih src, ki gorijo za vzvišeno, za lepo in dobro.
Kar ne premaga dušna moč, volja, premaga duš-
na šibkost, ljubezen. Kjer prava ljubezen vlada,
tam je mir in kjer je mir, je sreča. Gospodičina, vi
imate vendar prav: ljubezen ne zmerom osre-
čuje.

blagovolil razpisati službe učitelja. N. pr. kobiljaglavka katastralna občina spadajoča pod štanjelsko županijo šteje 662 duš in je vdobila po odloku šolskega sveta učitelja, štanjelska pa združena z drugimi katastralnimi občinami, ki štejejo 1282 duš, niso ga bile vredne, češ, kotda bi sam sveti dub našim otrokom pamet in um razsvitljaj.

Sežanski šolski svet se izgovarja, da hočejo občinarji pri starem šlendrijanu ostati in da jim mu tega brani noče. Res lep izgovor! Pa kaj je Vaša naloga gospodje!

Vsakakor mora Vam biti skrb za omiko Vašim nadzorstvom podvrženih krajev. Da se pa do te svrhe dospe, treba nam pripravnih moči in dovoljnega prizadevanja za to važno stvar. Imamo morebiti mi kaj takega? Nikakor ne! Šolske stanje pri nas štanjelskih je uže od nekdanj tako slabi podlagi, da se nij nikakor čuditi, če je naša mladina za vse drugo bolj pripravna, kot za lepo in blago.

Nij se toraj čuditi, če nahajamo že pri mladini pijančke in igralce, kajti mladina se hoče kratkočasiti. Slaba tla so pa za mladega neskušnega človeka mikavnejša od dobrih, posebno pa, če mu majnka vsaka dobra podlaga.

Čedno se mora vsakemu zdeti, ko zapazi, da se pri razpisu učiteljskih služeb tako gleda na javno mnenje občinarjev. Saj se nij to storilo pri nakladanju šolskih doklad na davke. Res, da se je to zgodilo v državnem zboru, ker se v imenu ljudstva njegovi poslanci govorili; ali tam je bilo rečeno, na vsako toliko otrok naj pride en učitelj, in šolski svet nij za drugo, kot da izvrši najvišji sklep.

Da se pa še bolj razumemo, naj opomnim, da takrat, ko so naši občinarji protestovali proti organizovanju učiteljske službe v Štanjelu, protestovalo se je iz denarne dobičkarije, ker takrat so le tiste občine učitelja plačevale, ktere so ga imele. Ali zdaj je vse drugače, imej ga al ne, plačati moraš kmet 33 novcev pri goldinarju.

Zdaj naj seljudstvo upraša za njegovo mnenje in skoraj enoglasno bo reklo: Ker že plačamo učitelja, hočemo ga tudi imeti.

Tedaj se spremembo šolskih postav prišli so tudi oni protesti ob veljavo, na ktere se je naslanjal naš okrajni šolski svet.

Res, da se naše županstvo malo zmeni za take reči, res, da se ono z vsem zadovolji, kar mu pride od zgoraj, ker je vladno, ustavoverno, birokratično in kaj jaz vem še kaj vsega, ali vendar najdejo se še nekteri, ki bi gotovo pregovorili besedo za pravično stvar, ako bi se vprašali sveta.

Ali pri nas je navada, da, če kaj takega od višjih oblasti dojde, vse v starešinskih mameluških rokah ostane, ktero je pri našem ljudstvu ob vse zaupanje prišlo, ker nij bilo voljeno iz njegove večine.

Imamo namreč pri nas na krmilo kruhoborce, ki uživajo od občine veliko dobrot; tem se pa dozdeva, da bi se njihovem kruhoborstvu z učiteljem priholom konec storil. Doktor imajo taki govoriti in sklepati o željah in potrebah občinskih, nimamo se nadjati nikakor nepristranskih početij. K temu se družijo druga vrsta intriganov, ktere interesi so v trdni zvezi z interesi onih prve vrste.

Ti nosijo pod plaščem miru in sprave kali in senena razporov in melsebojnega občinskega sovraštva.

In nij nam pričakovati kaj boljšega, dokler nam taki ljudje kri in mozeg sisajo in se ne režimo te nas v vseh ozirih težče more. Kajti ljudje te vrste se ne sramujejo ucepiti nekterim belo za črno, s čemur dosego svoje šepaste namere.

Neizmerna je uže škoda vsakostranska, od kar so prijeli občinsko krmilo v roke ti možje, in še se nijte spz. atili dragi občinarji. Ako jih boste še za naprej pustili tako samovoljno gospodariti in posebno v tej zadevi (namreč v šolski), opustili bote največo dolžnost, namreč omiko in požlhtenjeje src vaših otrok. In neizogibljiva kazen te nemarnosti Vam bo sirovo obnašanje njihovo v Vaši starosti.

Vi udje sežanskega šolskega sveta pa vedite, da ugovarjanje, na ktero se Vi opirate, izhaja le iz src in ust zgorej popisanih ljudi. Vaša dolžnost je, da v okom pridete tem stvarim in hudobne nakane teh ljudi uničite.

V Rocolu 27. avgusta. [Izv. dop.] Dne 25. t. m. smo imeli tukaj pri nas ples. Plesišče je bilo pred hišo tukajšnega župana, g. F. Nagode, okinčano s petimi slovenskimi zastavami. Pred vhodom na plesišče je stal slavolok z dvema tudi slovenski ma zastavama in mnogimi narodnimi trakovi. Že sem mislil iz vsega srca zaklicati: slava rocoljskemu županu, g. F. Negodi! kozgledam v slavoloku napis „S. Rocho“ mesto „Sv. Rok“, ki ga častimo v tem kraju, in moja navdušenost se je malo ohladila. Vem da gospod župan bo drugo leto nam

slovenskega sv. Roka pripravil. Kaj ne? Živili in z Bogom!

Iz Prage. 29. avgusta. 1872. [Izv. dop.] Čital sem v „Slov. Narodu“, da je zadeva g. Jana S. Skrejšovskega tudi na Slovenskem vzbudila veličansko senzacijo, ter ste radovedni, kako se r. izide. Javno mnenje kužiti ter vse popadati kot lačni psi, grditi najprej zaprtega, brezorožnega, onemoglega Skrejšovskega, a potem še narod česki z blatom ometavali, to je bilo prvo od naših Prusov in židov.

Znano je, da so česki listi pri nezaslišanej persekuciji l. 1868-69. izgubili mnogo, mnogo tisoč na kavcijah. Nastala je poznejša doba česke opoziciji (za Potočkega) mileja, ter se je od mnogih strani pričakovalo, da se jim te strašne izgube na kakov način nagradijo. Ali to se ni zgodilo. Ni čuda tedaj, ako so uredništva zaostajala s plačo inseratnih kalkov, koja iznaš. pri velicij listih, kot je „Politik“, več tisoč g. V sled neplačanih kolkov je kila raznoterim českim listom navalena sekvestracija. Pri tem skrejšovski prišel v zadrege katere so njemu, in narodu neljube. Ustavaški listi, koji so sami dolžni eraru mnogo več, nego „Politik“, u pr. Tagesbote (Pražki) in Tagespresse inseratnega davka, s činično škodoželjnostjo prerokujejo Skrejšovskemu 6 let ječo, ter ravno s tem izrazujejo Skrejšovskega, kot „sprostega hudodelca.“ Strah in nenavist ovih pred Skrejšovskem je vsakemu znana.

On jim je bil naj nevarnejši, zatoraj so privleli na dan to krinko ter ga pomagali vtakniti v ječo. Posrečilo se jim je! Vsa gujusoba, in nadavke, koje si zamore izmisliti le židovska zlomisljenost, so se uže nekoliko let metale po Skr. Iz vseh dunajskih listov se neprenehoma, dan za dnevom, na posmeih proti vsakemu boljemu, čutu in resnici, vsipajo na Čehe največeje infamije, na njihove voditelje najgnusnoje ščuvanje, kar je zmožna le tako zvana „ustavaška“ druhal, ter bijejo na vse strani, in celemu narodu v obraz. Kadajejo se in plešejo krog svojega malika ustavaškega, da je najmočnejši in najbistrejši agitator česki, ki je vladal v obč. zastopništvah, v dežel. zboru, na farah, na borsih, na železnicah, veliko posestvu českega plemstva, da je on, ki je dognal česke opozicije k tej moči, prevzel sam ofensivno, koji je ukrepil zvez česke opozicije s plemstvom in duhovščino, da je ta zdaj neškodljiv!

Toda: počkejte! Ni daleko še do oktobra, v kojem se ima takoj prve dni začeti konačna obravnava, ter se nadejamo, da bode na slobodo propuščeni.

Dalje so vsi pruski pritepenci nedosegljivi v lažeh. Ako stariček Dr. Palacky obiše g. dr. E. Gregrovo tiskarno, da bi plačal tiskovne stroške od svojih rokopisov, imajo uže telegram skovan, da Palacky poravnava meju Mlado in Staročehi. In vendar bi raje vsakdo od njih zvedel, kakov je program onega poravnanja, kajti narod česki ve le o jednom, vsled kojega je volil svoje deklarante.

Ako kak člen uredništva „Politike“, kakor n. pr. g. Pencke, v Gradec odide v družinskih pomerah, uže so cele vrste telegramov na Dunaji, da je izstopil iz redakcije; celo debelo laž mej svet trosijo, da Dr. Klaudy zbira denarne prispevke za rodbino Skrejšovskega. To še pišejo v uvodnih člankih, kot polit. jako važno!

Bogme! Narod česki je miren, se ne gane, kaj še le, ko zopet javno delanje nastopi! Zaprtega Strejš. so obiskali uni den v zaporu, Dr. Klaudy, Zeithamer, Dr. Meznik, Dr. Kučera in stari Palacky.

Vsakdo je vedel, da stari Efiates česki, Sabina, ne ostane na ptujem, ker izdajalca še dalje sedajni vladni sistem potrebuje. Povrnil se je iz Lipskega na Dunaj, ter prelomil prisego, da se nikdar ne vrne v Avstrijo. Dobil je službo v tiskovnej pisarni ministerske, kjer je zelopovestni odpadeneč Sojka.

Pri tukajšnej sodniji je bila te dni konačna obravnava z urednikom „Slovenskega sveta“, g. Dr. Andr. Č. Günthrem. vulgo Preludovsky-em in Djordjevičem, Srbom iz Prizrena, koji je bil sodalalec onega lista. Zatožena sta bila oba veleizdaje zaradi necega telegrama, kojega je na dan praških volitev napisal in odposlal Srb Djordjevič iz Prage v Moskvo dne 21. aprila rano urednikom dveh svobodamiselnih ruskih listov izhajajočih v Moskvi, in sicer uredniku „Moskevskih Vjedomesti“, g. Katkovu, in uredniku „Sovremenih izvestij“, g. Giljaru. Telegram je bil pisan v latinici in v Krakovem konfiskovan, ter poslan sem v Prago državnemu zastopništvu; glasi se takole: „Denes so volitve. Da bi bili volilci ostrašeni in da bi nemogli voliti narodnih kandidator, tabori 20.000 vojakov na ulicah. Ropot mimovorežih se topov, klici tu in tam komandujočih častnikov, gromeče bobna-

nje odmeva v zraku. Šetajoci ljud se razganja z bodaki, tolče z batom, iz doma ali domu je nemo-gote iti, na vsaki način hočejo kak upor provocirati. Rodoljubi prosijo, naj se ljud ne postavlja na upor. Kedaj bode konec tega nasilstva? V imenu človečanstva in prava prosimo pomoči sorodne brate Ruse. Mučeni Pražani.“

Ker se je Manojlo Djordjevič sam priznal, da je ovi telegram pisal in odposlal, je bil obsojen na 6 let teškega zopora in v pregnanstvo iz Avstrije. G. Dr. A. Günther je nekriv, ker je prvemu za telegram ne vedé posodil gl. 850. Državni pravdnik je predlagal za prvega 12 let, za Günthera 16 let.

Konečno naj Vam še javim, da je razpušče-na prostjejevska založna, kar je zopet le po godu dunajskim kričačem, koji bi radi hoteli, naj bi se razpustile vse moravske in za njimi še česke, ter dajejo v listih svojih vladi koražo, koja si bodé stvar raje dvakrat premislila. V založnah čuti narod česki svojo materijalno blagostanje in politiško moč, kajti založne tu v prvej vrsti izrazujejo: „boj proti nemškemu in židovskemu kapitalu!“

Politični pregled.

Centralistični časopisi so uže zopet zajahali starega šimeljna; direktne volitve v državni zbor; drezajo namreč ministerstvo, če bo kaj ali nič s to postavo, in spominjajo ga na na dotično obljubo v svojem programu. Uradni organi pa odgovarjajo, da direktne volitve pridejo najbrže na dnevni red uže v prihodnji sesiji drž. zbora; a ne v zmislu Herbstove stranke, ker temu protivi minister Lasser.

Kakor se sliši je tudi krona nasprotna direktnim volitvam, vsled česar nekda ne devoli ministerstvu predlaganja dotične postave v drž. zboru. Mogoče je, da nastane iz tega vprašanja ministerska kriza in da dobimo kako polovičarsko, Lasserjevo ministerstvo. Naj si bode tako ali drugače, direktne volitve v drž. zbor vtagejo opoziciji koristiti, ker jo morda zedinijo, kajti ta zadnja se menda vendar ne bode vdala ustavovercem na milost in nemilost.

Srbski narodni kongres v Karlovcu je bi razpuščen, ker nij hotel sprejeti vladnega zastopnika, generala Molinari-ja slovesno, kakor po stari šegi. Kongresa večina je to storila sklicujoč se na neko novo postavu, katera pa še nij potrjena od cesarja.

Iz vsega se vidi, da je napetost med Srbi in ogersko vlado velika. Monda pa je hotelo ogersko ministerstvo napraviti s tem naglim in ojtstim činom neko demonstracijo proti mali Srbiji, katera je Andrassy-ju trn v peti.

Hrvaške zadeve se bodo obravnavale zdaj v Peštu, kjer bode parlament odprt danes s prestolnim govorom. Ogski parlament bode volil poseben odbor, kateri se bode pogajal z Hrvaško regnikolarno deputacijo o novi uravnavi Hrvaške. Mi dvomimo, da bode iz te moke kaj kruha. Dokler gre Madjarom dobro, bodo teško pripoznali pravice drugim narodom.

V Belgradu so se sklenile slovesnosti z volikansko baklado, katero so napravili bogati meščani ruskemu poslancu, knezu Dolgoruku; ves Belgrad je bil na nogah, en meštjan je nagovoril kneza ter se zahvalil v imenu meštjanstva ruskemu caru za prijaznost, katero je skazal srbskemu narodu s tem, da je poslal zastopnika k ustolenju srbskega kneza; knez Dolgoruki je zagotavljal v odgovoru, da ruski car ljubi srbski narod in njegovega kneza, na to je množica entazijastično klicala: Živio strijel Narod tako navdušen je pel rusko himno in druge narodne pesmi. Ko je knez še tisti večer s parobrodom odšel, se je zbralo na bregu Save polno ljudstva, katero mu je klicalo: pozdravite našega strijca, pozdravite naše severne brate? To vam je bila demonstracija, katera je nekda žgala ogerskega Kallay-a, ker se je njemu napravila vse druga demonstracija, mač-ja muzika.

Žalostno je, da ogersko ministerstvo drži tacega nepreljubljenega konzula v Belgradu; žali čut avstrijskih Slovanov, kateri želé, da bi bila Avstrija v dobrih ramerah z obema Slovan-skema državama.

Srbski kabinet se je nekda dogovarjal s črnogorskim poslancem Vukotičem, zaradi zveze za slučaj, če bi iz črnogorskih homatij s Turško nastala vojska. Sploh se Srbska, Črnogorska, Rumunska in Grška zmirom ožje vežejo, kar kaže, da se pripravljajo na razvozljanje jutrovega vprašanja brez druge pomoči.

Ruski car je nekda rekel zastopnikom dovske kozaske vojske, da v tem trenutku nij nevarnosti za mir Rusije; potovanje v Berlin bode mir še bolj zagotovilo in bode imelo dober uspeh za Rusijo.

Razne vesti.

(Gospod Franjo Levstik), izvrstni slovenski pisatelj, je v sobotni (31/8) Wiener Z. imenovan za skriptorja ljubljanske lycealne biblioteke. Z radostjo pozdravljamo to imenovanje, ker s tem se zopet v domovino vrne mož, ki je moral vsled čudnih naklepov nasprotne mu stranke po daljnem sveta toliko trpiti.

In če ga tudi bomo v bodoče pogrešali pri državnem zakoniku, kjer je bil kontrolni redaktor, (v poslednjem času je g. Cigaleta popolnoma namestoval), vendar ga raji vidimo tam, kjer je on prav za prav doma, to je: pri vednosti in poeziji, kjer bode tudi gotovo slovenstvu več koristil. In v ta namen mu zakličemo tudi mi Goričani: „Dobro došel v Ljubljano.“

(„Vipavski Sokol“) napravi dne 8. septembra veselico s programom: 1) tombola; 2) deklamacija; 3) igra: „starost slabost;“ 4) ples.

(Procesija na sv. Goro) dne 2. septembra, je bila v resnici velikanska. Prevzvišeni knezo-nadškof in nekoliko duhovnikov so se peljali že predvečer procesije na sv. Goro, kjer se je že isto noč zbralo blizu 10.000 ljudi. V Gorici je pa vse mergolelo ljudi, po Travniku in drugod po mestnem tlaku so ležali in prepevali celo noč. Ob treh zjutraj so se že začeli uvrščati pred Katarinijem in še pred 4 uro se je uzdignila procesija iz Gorice, ob enem pa tudi iz Solkana, kjer je bilo tudi mnogo zbranega ljudstva s svojimi duhovniki. Sicer je šlo še prav mnogo ljudi pred procesijo na sv. Goro. Ko so se pridružile glavni procesiji tudi one, katere so prišle od grgarske strani in je bila cela združena, segnila je od korita nad Solkanom do cerkve na sv. Gori, to je dobre 1 1/4 ure hoda. Toda romarji niso hodili po dva ali po štirje skupaj, ampak zagnili so vsi čisto. Skoraj vsaka občina je imela svoje znamenje, križ ali zastavo, in enega ali več duhovnikov na čelu, in povsod so peli hnadu, tu litanije, tam svete pesmi le posamezna kerdela so molila roženkranc. Furlanija je bila neprimerno obilo zastopana. Tudi kat. društvo tržaške je poslal svojo deputacijo s zastavo, katero je ko nosil nek gospod v belih rokavicah. Ob straneh ceste so pa berači, mnogo jih je bilo prav ostudnih, nadlegovali, čemur bi se bilo moralo po vsakem načinu v okom priti.

Ta procesija je obsegala po našem mnenju vsaj 20 do 25 tisoč romarjev. Malo pred 10 uro je bil še le zadnji konec pri cerkvi. Od kanalske strani je prišla tudi precej velika procesija, tako da štejejo lahko vseh deležnikov nad 40.000, kar je gotovo v sedanjih časih ogromno število. Duhovnikov je bilo okoli 150. Se ve, da nij imela tolika množica prostora na sv. Gori, marveč se je moralo ljudstvo proti, kakor je dohajalo vračati iz svetišča na dom.

Na sv. Gori pa se je vse trlo in nij čnda, če je marsikaterga obhajala težava, kajti gnječa, soparni zrak in nevšečne vonjave gotovo niso ugajale posebno bolj slabotnim ljudem. Toda nesreča se nij zgodila nobena in slovesnost se je vršila, kolikor mogoče, redno in tako se je tudi končala. Vreme je bilo krasno, in, kar mora vsakdo potrditi, je bil tako velikanski shod prav izvrstno aranžiran. Ker nam danes zmanjkuje prostora, spregovorimo morda prihodnjic še kaj o tej zanimivi procesiji.

(Narodni ples v Solkanu) V nedeljo 25. avgusta smo imeli priliko se prepričati, da solkanski fantje ne dremajo, temveč kažejo pri vsaki priložnosti, da se narodne čutijo. Napravili so namreč ples, kakor navadno o St. Roku, a letos posebno okusno; vhod je bil okinčan z bršljenovimi vencji, z narodnimi napisi in zastavami, ravno tako je bilo na plesiščih. Ves ples je imel značaj slovenske veselice, bilo je prav živo, redno in po domače, vdeležilo se je vse brez razločka, mladina gosposko in kmečka. — Slovenska javna naznanila po Gorici so privabila tudi mestno slovens-

ko mladino, ki je med in po plesu, sebe in občinstvo z vbranim petjem razveseljevala. V Mirnem je v nedeljo pri ravno taki priliki vibrala velika slov. zastava na plesiščih.

(Slovensko pisateljstvo društvo) napravi dne 14. sept. svoj zbor in 15. septembra slavnost na čast Preširnu v Vrbi pri Bledu na Gorenjskem, kjer je bil naš pesnik rojen. Nadejamo se, da se jih mnogo rojakov iz Goriškega vdeleži te slavnosti.

Na kaj moramo pri osnovi novega vinograda paziti?

Spisal M. M. M.

(Konec.)

Kakor se je vinska trta le polagoma na severno podnebje privadila, tako počasno moremo v severnih krajih vdomačene trte zopet na južno podnebje navaditi. Ako na to ne gledamo, bodo trte ali preveč v les gnale, in kakor drugo sadje zaradi velike rasti malo sadu obrodile, ali, ker drobne jagode toliko vročine prenesti ne morejo, se na steblo posušijo.

Pri sajenju ptujih trt torej moramo skrbeti, da jim, ako le mogoče, njih prejšno podnebje napravimo, ker le v takem bodo trte naj boljši sad dale. Trte južnih krajev je treba v gorke, pred mrzlimi vetrovi obvarovane lege saditi, trte severnih krajev pa bolj v osoje odsolnane lege, in posebno tam, kjer bodo tudi dostojno mokroto imele.

Dokazalo se je to uže v mnogih krajih ogrskega, kjer so reusko trto risling nasadili. Rasla je sicer ta trta tudi na Ogrskem prav dobro, ali vina aromatičnega, kakor ga na Reuu iz te trte pridelujejo, Ogrji niso pridelali, in sicer zato, ker so lego in zemlja rislinga pregorko in dobro dati, jagode so bolj debele in sladke postale, ktere so sicer močno in sladko vino dale, ali dišave reuskega rislinga pri njem ni bilo najti.

Pred, ko bi se veliki vinogradi s ptujimi trtami nasadili, bi bilo dobro posamesne trte za poskušnjo nasaditi, da bi se dobrega izida ene ali druge vrste prepričali. Ker se pa taka poskušnja od vsakega vinorejca tirjati ne more, bi bilo želeto, da bi tudi to kmetijske družbe priskrbele, in poskuševalne vinograde napravile, v katerih bi ne samo ptuje ampak tudi domače trte nasadile, kjer bi vinorejci lepo priložnost imeli naravo posamesnih trt spoznati.

Velike cene, ktere se morejo od plemenitih vin doseči, bodo vsakega mikale tako vina pridelavati; ali pred, ko plemenite trte nasadimo, treba je njih naravo dobro poznati; primeriti moramo lego in zemljo v koji so popred rasle, z uaso, in vedeti moramo, koliko gorkote do pravega dozorenja grozdje potrebuje; ako tega ne spoznimo, ne smemo od plemenitih trt plemenitega vina pričakovati.

Zagotovljeni in prepričani, da bi bila naša zemlja za pridelke plemenitih vin vgodna, smemo take trte nasaditi, ali pri teh ne smemo na obilnost misliti, ampak le na dobroto vina gledati. Naši vinorejci navadno pri rezatvi tega ne opažujejo in trtam preveč sadonosnih mladik puste, nevedoč, da obilnost vina doboti škodoje in da je treba le toliko na prvo gledati, da ni zadnj škodljivo.

Ako pa vidimo, da naša zemlja za pridelovanje naj dražjih vin ni sposobna, moremo take trte popustiti, in se drugih poprijeti, ktere nam z obilnostjo toliko dajo, kar bi plemenite z dobroto vina dale. Se ve, da moremo tudi pri teh svoje meje imeti, in si posebno le take izbirati, ktere poleg obilne rodovitnosti tudi dobre vina dajo.

Da bomo pa vsako leto z dobrim vinom zagotovljeni, moramo si tudi zgodnje trte izbrati, ktere tudi v slabih letih dobro dozori, in sicer ne le zato, ker vsako, tudi nar slabši grozdje, ako je prav zrelo, boljši vino da, ko nar plemenitější nedozorjeno; ampak tudi zato, ker v letih, v kterih nam pozno grozdje zaostane in malo, pa kiseio vino daje, nam zgodnje popolnoma dozori, in izvrstno vino da.

Ker navadno v slabih letih vinska cena porase in zatorej naše vino draži prodati z moremo, se po večletnem računu prepričamo, da nam zgodnje in prav rodovitne trte več dobička dajo, ko pozne in menj rodovitne, ako so tudi plemenite.

Pri osnovi vinograda moremo še to skrbeti, da močno raščeve trte na bolj pusto in suho zemljo sadimo in malo raščevo na bolj rodovitno, da prve v rasti zadržimo in drugim pripomoremo; s tem dosežemo na obeh krajih enako rast, ktera nam obilnost in dobroto vina pospešuje.

K močno raščevim lrtam spadajo tiste, ktere imajo močne in dolge korenike, s kterimi si morejo živeža v širokem prostoru iskati. Te bodo

tudi v malo rodovitni zemlji dobro rasle in obilno sadu dale.

Druge, malo raščeve trte imajo tenke in kratke korenike, ktere se daleč razširiti ne morejo. Ako takih trt v rodovitno zemljo ne sadimo, bodo slabo rasle in malo pridelka dale.

Akoravno se tudi pri naš nektere trte najdejo, ktere so za našo zemljo in podnebje prav vgodne, in tudi dobre lastnosti imajo; hočem prihodnic, nektere za naše kraje prav vgodne renske trte, ktere se z obilnostjo in z zgodnjim dozorenjem, in druge, ktere se s plemenitim vinom odlikujejo, popisati.

Trgovske in kmetijske vesti.

Na Francoskem je letošnja letina tako dobro kazala, da se je v obče mislilo: kam s žitom; a pretečeni mesec med žetvijo je začelo deževati, in ker je vsled predlanske vojske pomanjkanje delalcev, niso mogli Francozje še o pravem času vsega žita spraviti, vsled česar je dež v južni in srednji Franciji skoro četrti del žetve pokončal.

Samo v severni in severno-zapadni Franciji, kjer je žetev kesneje začela, bo letos taka obilnost, da spominja na 7 dobrih let v Egiptu. Izvedenci konstatujejo, da bode vsled slabega vremena ti del žetve, če ne popolnoma uničen, pa vendar deloma poškodovan; računni se, da odpade blizu 15 milijonov hektolitrov, ali 55 milijonov polonikov raznega žita, kar pa za Francosko nij posebna nesreča, če se računni, da bode vkljub temu pridelala blizu 100 milijonov hektolitrov, ali 320 milijonov polonikov raznega žita. Francoska pšenice ne bo dosti izvažala, ker Francozje izključljivo samo pšenice kruh pekó in tedaj mnogo pšenice rabijo; ampak izvažala bode mnogo rži. Anglija bode letos 10% pšenice manj pridelala kot lani.

V severni Ameriki se nadejajo dobre letine; posebno mnogo pšenice.

Iz južne Rusije prihajajo tudi prav dobre sporočila o žetvi. Italija je vsled poročila ministerstva poljedelstva pšenice in rži prav malo pridelala; pa vendar ne bo dosti tujega žita potrebovala, ker se nadeja glavnega pridelka-koruze v veliki obilnosti. Kakor znano, živi italijansko ljudstvo le od turšice in malo pozna pšeničnega kruha. Vina pričakuje srednja in južna Italija veliko; zraven tega ima Italija se mnogo starega vina, vsled česar bo letošnja pridelka mnogo izvažala tudi v Avstrijo.

Na Poljskem je prav dobra letina. Ogrsko je pšenice še precej pridelalo; koruze bo v nekterih okrajih manj kot lani, v drugih zopet mnogo več; na sploh se sme uvrstiti letošnja letina na Ogrskem med srednje.

Na Goriškem bo prav dosti koruze, pšenice je bilo malo, ovsu dosti in lepega, rži še precej; vendima bo prav staba na Furlanskem; nekaj boljša na Ipavskem in v Brdih; vino je tedaj drago; črna vina se plačujejo od f. 18 do 20, bela od f. 15 do 17 kvinč. Po vendimi ga bomo pa kupovali dosti boljši kup; vina so zdaj v rokah trgovcev in bogatejših posestnikov, kateri jih zadržujejo.

Kakor vse kaže, bomo imeli pšenice dosti boljši kup, kakor lani; cene pšenice so zdaj še trdne, pa bodo padle na moč, ker na Ogrskem je prav malo vprašanja po tem artikelnu; v Pešti se dobi lepa pšenica po f. 6.20 do 6.50 vsakih 88 k. ta cena pa se ne mora zdržati, ker se uže zdaj za kesnejo izročbo po 20 do 30 soldov niže kupuje. V Trstu stane pšenica f. 8.30 do 8.40 vsakih 116 k.; v Gorici se prodaja domača roba po f. 3.20 do 3) na drobno. Turšice je v Trstu strašno dosti nakopičene, nekda čez 1 1/2 milijon polonikov; prodaja gre težavno: kupi se v Trstu po f. 4.40 do 50 116 k. prav dobre robe, v Gorici po f. 1.60 do 70 slabo, po f. 1.80 prav dobro robo. V kratkem jo dobimo še ceneje. Kadar bo enkrat letina dovršena, bomo turšico po f. 1.30 polovnik in na debelo po f. 3.20 do 30 star (3 polovnike) kupovali, tako dobro kaže letos ta artikelj. V Stračici so moko podražili za 20 oziroma 30 soldov pri nekterih numerah. Danes stane Auszug f. 14.50, N.ro II f. 13.30, III f. 11. -- IV f. 10, V f. 8.30, VI f. 6.50, otrobi drobni f. 2.80, debeli f. 2.30. Opominjamo pa naše trgovce, da se previdijo zmoko le za proti, ker v kratkem morajo cene zopet pasti.

Listnica uredništva.

Zarad pomanjkanja prostora in ker so tiskarji z delom preobloženi, nij bilo mogoče tiskati priloge, zaradi česar je zaostalo mnogo dopisov in tudi navaden dopis iz Gorice in sestavek „Slovenske županije.“ Č. gg. dopisniki naj nam ne zamerijo. Nekterim reklamantom: Dopoljemo in vse popravimco.

Gosp. P. K. v. S. Zahvaljujemo se Vam za poslano; objubljenam bo dobro došlo.